

KOMOON CHOMORSAN AJPOPAB'L AJLAB' 161-2020

Tinmit paxil, q'ij 23 re iik' junio re junab' 2020.

AJPOPAB'L RE NIM JAA RE KUNB' QAWINAQ

JCHOMOMORSAJK:

Ri' tak'u nim taqon re tinmin paxil, tijb'ij, nojel popab'l jaa', rajwax na wi' jun ajk'amal jb'eeaq re saq amaaq', ri qes ti iluw jcholaj juntiir jq'aab' taq chaak b'aq tinmit jinon tijna'w tib'i jpich'uj nojel k'aay wene ri li wi' laj q'aab'. Jtaqon moloj q'atb'l re nimb'ab'al tinmit tijb'ij wi' taqon tijb'ij taqon wuuj paxil jinon ni'j chik, ajpopab'l ri ri jchakaq: jtaqik jinon tib'ansaj nojel b'anon taqon tijb'ij taq re ya'ik jb'ee jinon rilik jcholaj nojel chaak re jq'aab' taq chaak jaa wi' laj q'ab'aq, chopka' riliik jcholaj nib'il pwaq, ajchakb', jinon wuuj nen k'u wi' lajq'aab'aq tijchajaj taq re jba'nik jun quslaj chaak re qleen ri jinon jb'ij nojel komoon chomorsan, solan wuuj, sutinwuuj jinon ni'j taqon tzij chik chapeem riib' rik'iil jchaak jaa chub' b'anonk re jchaak chopka' tijb'ij taqon tzij.

JCHOMOMORSAJK:

Nuk'uj wuujil re jaa kuun tijb'ij, ri jchaak saq amaaq' re jchajaj jk'aslemal jwinaq jinon tijril jcholaj jwiich k'aslemal kristyan, tit'oo'n, jinon na'j titaw chaak re nim jaa kunb' qawinaq chomorsal rik'iil chaak jaa re saq amaaq' nen wi' taq kla' jinon nen wi' jq'ab'aq b'aq tinmit, komoon chomorsal rib'aq re tinmit, chaak chub' ya'ik jtaakil jinon re jchupik jwiich yajeel, re tik'astaj wiich k'aslemal, chopka'tz'aqtsal jwi'laq, ri b'aka' jchaak li re tit'o'saj qawinaq aj iximi uleew paxil re qus tiwa'x taq kita titzaq jch'olaq. Ri b'aka' Nim jaa re Kunb' Qawinaq, wi' laj q'aab' re jsuk'ulsaj jaa kuun, rib'aka ajk'amla jb'ee, re jpajik, jchajajk jinon re riliik jcholaj re jpajik riij nojel chaak jaa re jaa kuun tib'ansaj b'aq tinmit, Nim jaa Junb' Qawinaq ri jchaak chub' nojel cholchaak tib'ansaj re jachik jkunajk qawinaq, re tib'ansaj chaak ri, nim jaa re jkunajk qawinaq laj q'aab' wi'w re tij'an chaak jinon li tijya' b'i jb'ij nojel taqon chub' taqontz'ij, li suk'ul yo'reem jinon ni'j taqon gtz'ij chik chub' chaak chopka' tijb'ij xilj jchaak; jinon wene wi' yajeel, ri' b'aka' nim jaa re jaa re kunb' qawinaq, pach ni'j chaak jaa jinon ni'j chik tit'o'on taq, rajwaxk tijkoj taq jb'eal q'aab' taqonk re jchajajk qawinaq.

JCHOMOMORSAJK:

Chopka' tijb'ij taqon chub' jkolik yaq ak'l k'ojol q'opoj taq, Saq amaaq' rajwax tijril na jcholaj nen jkolik tijba'n re taq ra ak'l, yaq k'ojol q'opoj taq; Jwi'l b'aka' li rjwaxk tijtaq taq wuuj re komoon chomorsan ajpopab'l, xilj wi' taqon tzij re juntiir nen tijiin jinon nen tichokon jwi'l Saq amaaq';

JWI'L LI

Chopka' tijb'ij laq jaljoj taq taqonl tzij ya'l jb'ij chopka' tijb'ij li ajlab'tz'ij 194 tz'iib' a) pach f) re taqon wuuj tinmit Paxil: lajsuk'ulal ajlab'tz'ij 27 tz'iib' a), pach f) jinon m) re taqon wuuj 114-97 re Popol jaa taqonl re Moloj q'atb'l re nimb'ab'al tinmit; 4,9 tz'iib' a) pach 58 tz'iib' taqon wuuj 90-97 re nuk'uuj wuuj re jaa kuun pach 54 re taqon wuuj 27-2003, Taqon re jkolik yaq ak'l k'ojol q'opoj taq, juntiir re Popol jaa re tinamitaal Paxil

TINIK'IB' RIK'IIL

Ya'ik jb'iij:

**SUK'ULAL YO'REEM RE JKUNAJ TAQ RA AK'L, K'OJOL WUNAQ, Q'OPOOJ TAQ ANM
LAQ JAA KUUN**

**NAB'EE PAAJ TZIJ I
JCHAAK JK'IYAAL TAQON TZIJ**

NAB'EE AJLAB'TZIJ 1. JCHAAK. Jchaak Komoon chomorsan Ajpopab'l tiye' jb'iij jpajik rii jchaak suk'ulal yo'reem re jkunaj taq ra ak'l yaq k'ojol, q'opooj taq laq jaa kuun

JKAAB' AJLAB'TZIJ 2. Jjunab'aq. Tiya'saj jb'iij nen junab' tjina'w tikunaj taq yaq ak'l k'ojol q'opooj taq laq jaa kuun nen wi chaq jwaaq lajuuj junab'aq (16) jun q'iij chaq re tijmaj taq jwuqlajuuj junab'aq. Jinon tijb'iij taq jaa re kuun

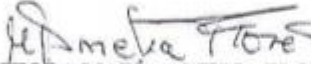
JKAAB' AJLAB'TZIJ 3. Jchomorsan rii nen jkunajkaq tib'an. Jinon ri jkunajkaq tib'ansaj jwi'l jaa re Kuun:

- A) Juntiir yaq ak'l ajki tijtz'aqtasaj taq jwuqlajuuj junab'aq, nen rajwaxk tikunsaj taq, ri we laj'oor kuun rajaq jinon tikan taq kla' wu tiq'ax taq qe re ti'ilsaj nen k'ex rechaq (rajwax na ti'ilsaj taq li jaa kuun rech qe rechaq chopka' tijb'iij taqon ri:
 - a. **Laj 'oor kuun:** juntiir ak'l nen ajki' tijtz'aqtasaj wuqlajuuj junab', nen titaw li jaa kuun re laj'oor jkunajk, rajwax titaqsajb'i lak'u tikunaj yaq ak'l.
 - b. **Jkaniik kla'.** juntiir ak'l nen ajki' tijtz'aqtasaj wuqlajuuj junab' (17), nen titaw li jaa kuun re tikan kla', rajwax titaqsajb'i lak'u tikunaj yaq ak'l
 - c. **Ti'ilsaj nen k'ex re.** juntiir ak'l nen ajki' tijtz'aqtasaj wuqlajuuj junab' (17), nen titaw li jaa kuun raj ti'ilsaj nen k'ex re, tiq'ax li nab'ee kuun ruk' re titaqsajb'i lak'u tikunaj yaq ak'l, kla' li ti'ilsaj wene kita' laatz jwiichaq rer tikunajk.
 - d. **Yoob' anm taq:** juntiir ak'l nen ajki' tijtz'aqtasaj wuqlajuuj junab' (17), nen titaw li jaa kuun yoob' anm, rajwaxk titaqsajb'i lak'u tikunaj nen yoob' anm taq, jinon li tiya'saj jun quslaj ilb'eem re q'opooj anm li

**JKAAB' PAAJ TZIJ II
K'ISB'AL RE TAQON TZIJ**

Jkaaj ajlab'tzij 4. Jya'ik takiil tzij. Komoon chomorsan ajpopab'l re lajori, rajwax na tiq'asaj jwiich laq mayb'tzijb'al li Mayb', li Karifuna pach Xinka

Jjoo' ajlab'tzij 5. Naj'il jwiich. Komoon chomorsan ajpopab'l re lajori ti'ok jkojik laj kaab' q'iij ruk' re x'el jtakiil li nalesb'en wuuj re nik'ajl Ab'ya yala

DOCTORA MARÍA AMELIA FLORES GONZÁLEZ
MINISTRA DE SALUD PÚBLICA Y ASISTENCIA SOCIAL

